

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako
: : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto 10 K., za pol leta 5 K. Naročnina
za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 12.— K., za Ameriko 14.— K.
List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila :
: sprejema tiskarna J. Krajec nasl. : :

Kmetijske preosnove (reforme).

Ing. Albert Vedernjak. (3)

Sredstva za povzdigo produkcije so: melioracije in komasacije, katere stoje v tesni medsebojni zvezi, katere je mnogokrat treba skupno izpeljati. Le-te ne smejo več biti odvisne od proste volje soudeležencev. Kjer so iz javnih interesov na mestu, tam se morajo izvesti „nasilno“. Nerazumevanje in zlobnost so navadno narodno-gospodarski razvoj za-drževali. Nasilna zlozba zemljišč in njih melioracija bo potrebna, da kolikor mogoče hitro povzdignemo zemljedeljsko produkcijo, kar je v korist vsem slojem države. Vzroki, da se pri nas tako malo upošteva obe sredstvi za povzdigo produkcije, so: nizka inteligenca našega kmeta in pomanjkanje denarja v te namene. Prvo zboljšujemo s strokovno izobrazbo, ki se naj začne že v ljudski šoli, nadaljuje pa v kmetijskih šolah. Bolj težavno pa je drugo vprašanje: kako si je preskrbeti potrebnega denarja? V produktivne namene ni bilo do sedaj zlepa dobiti denarja od dežel, kaj še-le od države. Posledice so: zaostalo naše kmetijstvo. O preskrbi denarja pozneje več!

Oglejmo si na kratko koristi in posledice melioracij in komasacij. Iz zlozbe zemljišč nastane za udeležene, prizadete kmete, za celo občno nova gospodarska doba; ona moralično vpliva na nje, tako da si vsak prizadeva, kolikor mogoče izkoristiti napredek na polju kmetijstva. Gospodari se bolj intenzivno, posledice so pa sledeče: zboljšanje kolobarja, boljše gospodarstvo z gnojem, večja uporaba umetnih gnojil, nabava raznih strojev, večje zanimanje za izbiranje semena, lepša in bolj dobičkanosna živinoreja. Omenil sem intenzivno gospodarstvo. Predpogoj intenzivnosti je rentabiliteta, ta je pa odvisna od višine mezd, katere so merodajne za donos. Vsled višjih mezd se investirani kapital nižje obrestuje. Če hočemo stroške za mezde znižati, moramo vsestransko rabiti stroje. Delo s stroji se pa zopet spleča le na zloženih zemljiščih. Komasaci-

cije so toraj predpogoj za dobičkanosno povzdigo zemeljske produkcije.

V to poglavje spada tudi vodni zakon, katerega bi bilo v marsičem spremeniti poljedelcem v prid.

4. Zelo pereče vprašanje je zboljšanje živinoreje! Za povzdigo poljedelstva je ona zelo važna: več živine če imamo, več bo gnoja, več pridelkov in več denarja. Bodoča naloga naše živinoreje obstoja v tem, da izkoristimo intenzivno vse v gospodarstvu dobljene pridelke, da jih spremenimo v meso, mleko in v delo! Treba je torej vsestranske reje!

Med vojno je živinoreja padla po številu in kakovosti. Zakaj je tako, znajo vsi. Tudi centrale so veliko k temu pripomogle! Če hočemo našo živinorejo zopet povzdigniti, treba je predvsem skrbeti za zadostno krmo, za pridelovanje iste na njivah, travnikih, planinah in pašnikih. Z obsežnejšim pridelovanjem okopavin in drugih industrijskih rastlin dobimo več odpadkov, več močne krme za živino. Vsled intenzivnega obdelovanja zemljišč za ravnokar imenovane pridelke postane zemlja bolj rodovitna ter nam daje več in boljše krme, katere glavni dobavitelj so pa le travniki, pašniki in planine. O zboljšanju travnikov mi ni treba govoriti, saj je vsem prizadetim znano, kako se da na istih potom melioracij, s pametnim gnojenjem in oskrbovanjem množino in kakovost krme podvojiti, pomnožiti. Bolj važna je skrb za pašništvo in pašništvo. Zanimanje istih in nakup obširnih planin v lovske namene ne morejo ostati brez zlih posledic za živinorejo. Razni deželni in državni zakoni so se izdajali v varstvo planin in pašnikov, a žalibog so ostali večina njih le na papirju, čemur je mnogo vzrok pomanjkljiva izobrazba našega kmečkega stanu.

Koristi pašništva so mnogovrstne: zdrava in tečna krma, gibanje na zraku, kar ugodno upliva na zdravje in razvoj, posebno mlade živine, večja odpornost proti raznim boleznim, pridobivanje več in boljše mleka ter večje žive teže na danem prostoru. S pašništvom se prihrani na delavnih močeh, z njim izjednačimo

tudi potrebo delavnih močij med gospodarskim, poslovnim letom. Vse to se pa doseže le s pametnim, gospodarskim zboljšanjem in oskrbovanjem pašnikov in planin. Zakoni naj ščitijo, pa tudi prisilijo kmeta, da iste zboljšuje. Če bomo imeli rodovitne pašnike, potem si lahko vzgajamo sami doma svojo lastno domačo plemeno živino in si prihranimo v deželi mnogo denarja, ki smo ga do sedaj trosili in nosili v inozemstvo za nakup plemene živine, katera se je v naših zanjo neugodnih razmerah v kratkem sprevergla, degenerirala. Posebno v sedanjih razmerah ni mnogo upanja, iz inozemstva dobiti zadostno množino plemene živine. Treba pa nam bo v bodoče tudi zalagati naše južne slovske pokrajine s plemeno živino.

Urediti bo treba razne gozdne in pašne uslužnosti (servitute), ki so vedno obremenile obe prizadeti stranki. Povspeševati in razširiti bo treba živinorejsko združništvo, ustanavljati se morajo razna kontrolna društva, v katere vstop mora biti obligaten za živinorejce. Občine naj skrbijo za zadostno število bikov-plemenjakov, plemenih svinj in merjascev. Država pa podpiraj živinorejo z olajšavanjem prometa s plemeno živino, z znižanimi voznimi tarifi in s premijami za izvanredne uspehe v živinoreji itd. Poostri bi se morali večmesečni živinozdravniški tečaji za zanesljive gospodarje-absolvente kmetijskih šol, kateri gojenci bi bili pozneje zapriseženi pomočniki živinozdravnikov. Obligatno naj bude tudi zavarovanje živine, posebno plemene.

Je li treba davkov v Jugoslaviji?

Kakor potrebuje dohodkov družina za preživljenje in obleko, tako rabi tudi velika družina — država — prejemkov, to je davkov, da zamore vzdržati svoje javne naprave v dobrobit nje državljanom,

Čim večjo davčno silo ima taka država, tem močnejše delovanje zamore ista proizvajati v koristi in procvit lastnih podanikov. — Tudi naša Jugoslavija nujno

potrebuje posebno v sedanji prehodni dobi obilo denarnih virov, da bo mogla uspešno in trpežno zgraditi naš novi, veliki skupni dom. Pomisliti je, da je naša mlada država prevzela od gnjile Avstrije zavoženo državno gospodarstvo, ki je mladane pritiralo bive nje državljan na rob finančnega propada.

Misliti bo treba na vse ono, da popravimo vse to, kar je bivša nam sovražna avstrijska vlada zanemarjala, ali pa sploh ni hotela dati. Pred vsem pridejo v poštev obratna sredstva, kakor: železnice, ceste, pota itd. Skrbeti bo nujno na vse druge vrste javnih potrebščin tako naprimer: šole, bolnice, razne druge dobrodelne zavode itd. Za vse te velike naprave pa je treba denarja.

Marsikateri bo morda dejal: A čemu treba vsega tega naenkrat, saj imamo šol dovolj, bolnice imamo, imamo tudi razne zavode? Da, prijatelj, imamo nekaj teh prepotrebni naprav, a za našo mlado državo, ki je bila strašno prizadeta po vojni, je vsega premalo!

Dosihmal smo bili narod druge vrste, torej navezani le na one dobrote državnih milosti, ki so padale slučajno raz težko obloženih miz naših smrtnih sovražnikov Nemcev in Madžarov. Niti najpriprostejših ugodnosti splošne civilizacije nam niso privoščili, ker Bog ne daj, da bi postal Jugoslovan sovrstnik drugih narodov propadle Avstrije! Naše ljudske šole so ustvarjali in urejevali tako, kot so bile urejene iste v nemški Avstriji pred 50 leti; srednje šole so nam naklonili tako ozke, da bi se naša mladina ja ne mogla razvijati in postati v svetu kaj več, kot kvečjemu kake pisarniške manipulativne sile druge ali tretje vrste. Na visoko šolo pa ni bilo niti sanjati; kako neki bi naš mladenič postal akademično naobražen človek, ko vendar ni sorodnik viteškega naroda Grmanov! In vse to prenašali smo mirno, potrpeti smo, dasi so često naši dobri narodni voditelji klečeplaze prosili le nekaj milosti in uvaževanja. Naleteli so vedno na gluha ušesa in kamenita srca neizprosnih naših vladnih zastopnikov. Vzemimo v spomin le prošnje za slovensko vseučilišče v Ljubljani; kakšen odgovor so dobili naši poslanci

Zgodovina franciškanskega samostana in cerkve v Novem mestu.

Sestavil P. Alfonz Furlan.

Po dvorni določbi 6. marca leta 1783. so delili slovenske samostane od hrvaških. H kranjski redovni okrajini so spadali pazinski, novomeški, kamniški, brežiški in nazareški na Štajerskem. To leto je zahtevala vlada, da naj novomeški samostan sporoči vse posestvo in kar ima svojega franciškanskega gimnazija. Takratni gvardijan p. Kastul Weibl je odgovoril 30. septembra istega leta, da je poslopje gimnazije mestno, da imate gimnazija in glavna šola potrebne klopi in katedre; posestva nima samostan; za prefekta (ravnatelja), tri gimnazijske profesorje in za dva učitelja in kateheta normalke prejema od deželne vlade (od obresti Krenove ustanove) vsako leto 236 gld. in od mesta namesto mesa 19 gld. 53 kr. (Chron. III. 467., P. Klemenčič Programm 1868, S. 22.) Leta 1784. dne 24. februarja je dvorni dekret odpravil službo p. kustosa, definitorjev

in diskretov. Samostanska družina je volila svojega predstojnika; predsednik gvardijanske volitve je bil samostanski vikar; novoizvoljenega gvardijana je potrdil p. provincijal. Provincijala so volili samo gvardijani. Vsak samostan je bil za se; novincev niso smeli prejemati; mlajše patre je vlada po škofu poslala v župnije za pomočnike. Z vrhovnim predstojnikom (p. generalom) je bilo namreč prepovedano občeati, ako je bival zunaj Avstrije (dvorni dekret dne 24. marca 1783.), zato so bili p. provincijali odvisni od škofov. Patre profesorje je prestavljala vlada; pater provincijal ni mogel predstavljati patrov, ker jih ni imel; samostanske družine so se jako skrčile v nekaterih samostanih.

Z dvornim dekretom dne 15. julija 1784. so bile odpravljene vse osmine, devet-dnevnice in druge pobožnosti; vesoljno odvezo deliti je bilo prepovedano že dne 5. marca 1784.

Leta 1784. je zatrla vlada vse Marijine družbe, bratovščine in svetovni tretji red.

Tega leta so razpustili zatiško opatijo in samostan obutih avguštincev v Ljubljani. Dne 10. avgusta 1784. so bile redovne volitve v Kamniku. Takrat so na povelje vlade združili samostane: Sveta Gora pri Gorici, v Pazinu, v Ljubljani, v Novem mestu, Kamniku, v Brežicah, Nazaretu,

Gradcu, Lankovcu, Judenburgu, Feldbachu, Mürtzusschlagu, Mavterni, Ormožu, v Celovcu in Št. Vidu na Koroškem, to je 16 samostanov v novo provincijo sv. Križa notranjo avstrijsko; predstojnik vseh teh samostanov je bil p. Kastul Weibl v Novem mestu do leta 1791.

Z dvornim dekretom dne 24. novembra 1785. je bilo prepovedano o polnoči zvoniti in jutranjice moliti v koru.

Z dvornim dekretom dne 27. novembra 1785. je bilo prepovedano kaditi pred božičem, novim letom in o sv. Treh kraljih; z dekretom dne 13. decembra 1785. je bilo prepovedano blagoslovljenje hiš, vode, soli, kruha.

Leta 1785. dne 25. marca je umrl p. Eberhard Wutscher (Bučar), bivši profesor normalke, v starosti 39 let, v redu je bil 21 let. Umrl je v gradu Struga.

Dne 2. junija 1786. je vlada pregnala kapucine iz mesta in zaprla njihov samostan. Zadnji gvardijan je bil p. Didak iz Idrije, ki je postal notar in pridigar, njegov sobrat p. Evzebij iz Krškega pa vikar pri kapitelju. Izpraznjeni samostan je vojaški erar v najem vzel in ga odločil za shrambo vojaških potrebščin; zdaj je v njem pošta. (Vrhovec str. 17.)

Istega leta sta umrla: dne 5. junija br. Sabinijan Kierner, krojač, star 60 let, v redu je bil 38 let; dne 14. julija pa p. Jernej Jenič, bivši profesor normalke, v starosti 35 let, v redu pa 17 let.

Leta 1786. Gradec dne 10. avgusta št. 21.286. na p. provincijala je odločila vlada denarno pomoč (dotacijo) samostanom.

Dvorni dekret dne 21. avgusta 1786. prepoveduje peti brevir in nalaga škofom, da naj pošljejo na izpraznjena mesta redovnike, ki so zapustili svoj red.

Istega leta so vpeljali darove na gimnaziji, namreč pet velikih in pet manjših srebrnih pozlačenih kolanj. Na koncu šolskega leta so jih pripeli dvema najboljšima učencema vsakega razreda. Abiturienta sta smela pridržati prejeti kolanji, učenci drugih razredov so jih morali vrniti ob začetku novega šolskega leta. (P. Rafael Klemenčič l. c. str. 23.)

Od leta 1784.—1787. je bil gvardijan p. Karol Novak, Ljubljčan.

Leta 1788. je bila ljubljanska škofija (ustanovljena leta 1463.) povzdignjena v nadškofijo; Dolenjsko je spadalo k ljubljanski škofiji in ne več goriški. (P. Rafael Klemenčič l. c. 23.)

na Dunaju: Kaj hočete, saj vas je le eden in pol milijona in zahtevate lastno univerzo; pošiljajte vaše redke slušatelje na nemške zavode v Gradec ali na Dunaj, saj je tam za to peščico prostora dovolj!

Torej naš narod, ki je, smelo lahko trdimo, eden najbolj agilnih, a tudi nadarjenih, ne sme imeti lastnega hrama učenosti in umetnosti! Italijanom pa, ki jih je bilo le 600.000 duš, so, kakor znano, skoraj siloma ustanovili univerzo oziroma fakulteto v Trientu ali celo na Dunaju!

Glej, prijatelj! To je živa, a resnična slika naše preteklosti; li hočeš, da ostane vse to še pri starem? Ne, in tisočkrat ne! Naš troedini narod se mora izobraziti na vseh panogah vede, imeti mora vse udobnosti občekoristnih naprav, ker ta narodič mora in hoče postati vredni sodrug vseh kulturnih narodov! Imamo precej naših ženijskih mož, ki so, žal, morali služiti lastnim zatiralcem v ponos, sebi in narodu pa le v malouvaževalno slavo!

Ako torej hočemo izboljšati naš narodno gospodarski, kulturni in gnetni položaj, tedaj je nujno potrebno, da se dá državi, kar je državnega, to je davke, ker brez njih ni moč izhoda! Naj se vsi oni vojni dobičkarji, milijonarji in imitelji stotisočev premoženja vendar vsaj zdaj v svobodni lastni državi spokore in priznajo iz lastnega nagiba svoje dohodke, da jih ne bo treba itak preobloženim oblastvam siloma predbacivati in pri tem apelirati na njih vest in davčno moralno! Ne bodite zakrknjeni napram lastni domovini, ker vedite, da s tem pridobivate le minljivo premoženje, a narodu pa ste lastni grobokopi!

Morda bo kedo očital vladni razne državne izdatke, kakor: plače in pokojnine častnikom in moštvu, uradništvu in slugam, delavcem in sirotam. Vprašamo: Kedo pa so vsi ti, ali niso sinovi in hčere našega naroda, ali niso otroci kmeta, trgovca, obrtnika in delavca, ki opravljajo, ali so opravljali težko duševno ali telesno delo edino le v prid državi in nje rodbinam, torej vsem in za vse? Ali morda lastnemu bratu in sestri ne privoščiš grizljaj težko prisluženega kruha? Torej proč z ozkosrčnostjo pri plačevanju državnih davkov, bodimo lojalni in pošteni jugoslovanski sodržavljeni!

Nekaj pomislekov o konjereji.

V 5. številki Dol. Novic sem se bliže dotaknil konjereje. Ker pa sedaj imajo konje tudi različni gospodarji, kateri so prej imeli le vole za vprego, je važno, da jim pomen konjereje nekoliko objasnim.

Konjereja je bila vedno najuglednejša panoga živinoreje. Toda vsak, kateri se je z njo umno pečal, se je vedno odlikoval napram drugim svojim tovarišem po nekaki

višji inteligenci. Tudi konj je ena najbolj ugledna in inteligentna žival izmed vseh naših gospodarskih živali. Zato se ne sme s konji tako ravnati, kakor mnogi z voli ravnajo, čeravno tudi vol zasluži svoje krme in ne grobosti.

Z največjo ljubeznijo do konj se odlikujejo mohamedanski narodi: Turki, Arabci, Indijci, Perzi, Berberi itd. katerim že njihovo „Sveto pismo - koran“ ukazuje: „Ljubi konja svojega, kot sebe samega.“

In resnično, Arabcu je konj najbolj zvest služabnik in Arabec konju dober gospodar. Imata skupno bivališče, skupno popotujeta in včasih skupaj se od življenja poslovita. Torej lep vzgled na teh še drugače neomikanih ljudeh!

Vsi evropejski omikani narodi zelo visoko cenijo konja in konjerejo sploh, in se je na tem polju doseglo veliko napredka. Vsaka država in posamezni kraji imajo svojo tamošnjim klimatičnim in gospodarskim razmeram odgovarjajočo konjerejo. To naj se tudi v naših krajih v prvi vrsti vpoštevata. Ni na mestu, imeti za kmetovalca take konje, kateri so pretežki za poljedelska dela, torej neokretne, ali zopet premalo močne, premajhne. Tudi preveč mehkužni, razvajeni konji niso za nas. To je svetovna vojska jasno pokazala.

V prvi vrsti pridejo v poštev komunikacijske razmere (ceste). V krajih, kjer je železnica daleč in je drugače ravan kraj, je na mestu srednje težki kmetijski konj. V mirnih hribih in gozdnatih krajih s trdimi cestami in za težke vožnje v velikih mestih so na mestu težki konji. Te pa iz mest izpodrinejo tovarni avtomobili. Na Krasu in visokih hribih ob slabih potih bodo na mestu manjši konji, osli in mule.

V tem oziru bo še treba našo konjerejo močno organizirati, tako da vsak kraj ima svojim potrebam odgovarjajoče plemo, in po tem načelu se bo treba ravnati državnim organom za upravo žrebčarstva, da namreč pridejo v kraj taki žrebci, kateri ugajajo krajevnim razmeram. Tudi privatni žrebci morajo tem zahtevam odgovarjati.

Z razpadom Avstrije je prišlo v naše kraje veliko vojaških konj vseh mogočih plemen. Mnogo prav lepih konj se je pobralo v ta namen, da bi z njimi delali dobre kupčije, namesto, da bi jih pridržali sebi ali deželi za plemo. Seveda tudi veliko usmiljenja vrednih konj je prišlo pod gospodarstvo streho. Upajmo, da se je marsikateri vojaški konj že tako daleč opomogel, da imamo upanje na lepe uspehe z njimi in da mogoče drugo leto bodo tudi sposobni za plemo. Za danes ne moremo tako strogo gledati na zunanje lastnosti konj za plemo. Oplemenimo le take kobile, katere so v dobrem telesnem stanju, zdrave in dobro razvite. Invalidne konje pustimo, da drugače doslužijo svoje življenje.

Kobile se navadno gonijo spomladi in sicer februarja do junija meseca. Treba gledati na to, da se plemenitev izvrši kakor mogoče v prvih mesecih, ker kobila porodi čez 50 tednov, torej po enem letu, in bi se znalo zgoditi, da imamo žrebička ravno takrat, ko največ kobile rabimo za spomladanska dela. Da se o oplemenitvi prepričamo, je treba gnati deveti dan kobilo vnovič k žrebcu. Če je kobila oplemenjena, ne pusti žrebca blizu. Kobile, katere ne kažejo nikakega zanimanja za plemenitev, je treba gnati večkrat v dotiko z žrebci, da se pri njih vzbudi spolovilni nagon. — O daljšem ravnanju z brejo kobilo itd., bom pisal v dotičnem času. F. Malasek.

Cenjeni naročniki!

Najprvo Vas vljudno prosimo, blagovolite nam čimprej vposlati po poštnih nakaznicah zaostalo in novo naročnino. Naročnina za leto 1919 znaša deset kron.

Dol. Novice bodo sedaj redno in nemoteno dalje izhajale, ko smo dobili dovolj papirja. Seveda presega cena papirja vse dosedanje cene, tako, da bo list trpel zopet veliko gmočno škodo. Da pa ne bo izguba lista le preveč občutna, je treba pred vsem Vaše pomoči, kajti razvoj lista je v prvi vrsti odvisen od naročnikov. Prisrčno prosimo, potrudite se z živahno agitacijo za svoj list, pridobivajte novih naročnikov, predvsem pa nam ostanite Vi zvesti.

Vzbujajte več zanimanja za različna naznanila ali inserate, ki se zaračunajo po zmernih cenah; pri večkratni objavi se dovoli večji popust. Večje število inseratov in naznanil lahko reši list precejšnje gmočne izgube. Dolenjci žalibog premalo cenijo važnost inseriranja v Dol. Novicah. Marsikdo ima večjo množino blaga, obrtnih izdelkov, poljskih pridelkov itd., ki bi rad prodal, pa ni kupeca v njegovi bližini. — Naznani to v Dol. Novicah in kmalu boš spravil v denar priporočeno blago!

Ne mislite, da so novi časopisi bolj potrebni, posebno za Dolenjce. Dolenjske Novice bi ne smele manjkati v nobeni, še tako revni dolenjski hiši. Ne begajte se morda s tem, da Dol. Novic ne priporočujejo drugi listi in da ne živajo svetovnega imena enako drugim časnikom. Vključ velikim neprijateljem bodo ostale Dolenjske Novice tudi v bodoče svojim čitateljem zvest domači prijatelji, dober učitelj in zabaven družabnik na versko-moralni in narodno-gospodarski podlagi.

Mi storimo še več kot svojo dolžnost, prosimo prisrčno, storite dragi naročniki tudi Vi svojo rodoljubno dolžnost in pokazite, da so Vam Dol. Novice v resnici najljubši list na Dolenjskem.

Jugoslovanskim pozdravom

upravnništvo in uredništvo.

Dopisi.

Iz Prečine. V ponedeljek 10. februarja so bile pri nas tri poroke: Fran Pirh je poročil Ano Berus, oba iz Cegelnice; Jože Berus iz Kala je vzel Ano Pleskovec iz Potočne vasi; Jakob Planinšek iz Dol. Kamnic je pa poročil Marijo Bevc iz Hudega. Vse tri novoporočenke so bile iz Marijine družbe in članice izobraževalnega društva. Za trdno pričakujemo, da bodo i v novem stanju, v katerem jim želimo obilo sreče in blagoslova, ostale tudi znanaprej vnete in delavne za prosep našega izobraževalnega društva. — Ker je letos dolg predpust, je primeroma tudi veliko povpraševanja in skrbi med fanti in dekleti; dozda je že bilo 17 parov na oklicih. — Bolezen, španska seveda, je pobrala pri nas prejšnji mesec 18, večinoma krepkih žrtev; zdaj je precej ponehala. Kolikor vemo, bodo naši fantje prihodnjo nedeljo predstavljali „Za letovišče“. Prijatelji poštene zabave prav lepo povabljeni! — Rodbina Zagore je prejela te dni žalostno vest iz Amerike, da je dne 5. novembra 1918 umrl na pljučnici 22 let stari Fran Zagore, rojen v Podgori, župnija Prečina. Pokojni zapušča v Ameriki dve sestri, doma pa žalujoče stariše, eno sestro in dva brata, izmed katerih je eden, Jožef, še zdaj v ruskem ujetništvu. Rodbini naše sožalje!

Domače in tuje novice.

25 letnico tiskarstva je obhajal dne 11. svečana 1919 gosp. Franc Poženel, strojnik v Jugoslovanski tiskarni v Ljubljani. Vsled svoje neumorne pridnosti, svojega prijaznega občevarja in kolegijalnega vedenja je slavljenec ljub in drag enako svojim predstojnikom, kakor svojim tovarišem in vsem, ki ga poznajo. Od srca mu kličemo: Še 25 let, zdravih in zadovoljnih in potem še in še!

Gledališka predstava. Bralno in pevsko društvo Toplice priredi v nedeljo dne 16. svečana 1919 gledališko predstavo v vojaški baraki na Toplicah s sledečim vspešdom: 1. Petje (moški in mešan zbor). 2. Živa slika: Osvobodjena Jugoslavija. 3. Dr. Krek: Tri sestre, igra v treh dejanjih. Med odmori svirajo tamburaši. Predstava se vrši ob 3. uri popoldne. Vstopnina: Sedeži po 3, 2 in 1 K, stojšča 60 vin. Da ne bo pri blagajni prevelikega navala, je prevzel prodajo vstopnic gosp. Ig. Sitar na Toplicah, kar posebno povdarjamo udeležencem iz bližnje okolice, da se iste pravočasno preskrbe.

Z novomeške gimnazije. Višji šolski svet v Ljubljani je odredil, da se kakor na drugih srednjih šolah tudi na naši gimnaziji uvede s početkom drugega te-

Novomeški glavar Ivan Nepomuk Ursini grof Blagaj (1783—1786) je dal podreti mestno ozidje in stolpe.

Leta 1788, dne 21. novembra je umrl p. Jakob Vokalič iz Ljubljane, bivši oskrbnik (prokurator) provincije, učitelj novincev, novomeški gvardijan in defintor, star 68 let, v redu je živel 51 let.

Leta 1789, je vlada prepovedala biro. (Vrhovec str. 151.)

Istega leta dne 26. marca je izročilo mestno starešinstvo samostanu to-le pismo: „Mi sodniki in svetniki deželnega okrožnega mesta Novo mesto spričujemo s tem, da so se frančiškani tega samostana s pohvalno in goreče odlikovali v spodbudljivem življenju, poučevanju v normalni in gimnaziji (v prvi zastoj do 14. leta, v drugi pa nikakor z dostatno plačo za več učiteljev), potem s propovedanjem, s svetimi mašami, spovedovanjem, obiskovanjem bolnikov in umirajočih, tudi v vojaških bolnicah; naposled tudi, ko pomagajo v bližnjih župnijah. To potrjujemo s svojim podpisom in mestnim pečatom.“

V Novem mestu, dne 26. marca 1789.

Jakob Schkrem, sodnik (župan); Janez Gottlieb Schreyer, Josip Hertl, Osvald Fabiani, Mihael Unterlugauer, Filip Mottweiss, Matija Josip Pressl. (Chron. III. 564. pri P. Rafael Klemenčič l. c. 23.)

Leta 1790. so prodali na javni dražbi cerkvico sv. Jurija na Bregu; kupil jo je duhovnik Ludovik Seyfried in se zavezal, da jo bo dal podreti. (Vrhovec str. 36.)

To leto sta umrla: dne 22. januarja p. Bernardin Šurk, Ljubljancan, nevtrudljiv spovednik, vzgleden mož in goreč spolnjavevec svetega vodila. Bil je defintor in trikrat gvardijan v tem samostanu, propovednik in dolgoleten voditelj tretjega reda, star 74 let in 52 let v redu. Dne 28. decembra je umrl br. Rogerij Pfanzer, Bavarec, vrtnar, priprost in pošten; 10 let je bil nem in brez pameti; 12 dni pred smrtjo je zopet k pameti prišel in govoril; umrl je prav pobožno, 60 let star, v redu je živel 36 let.

Leta 1791. so devet samostanov na Štajerskem in Koroškem izločili in pridjali dunajski redovni okrajini. Kranjska (slovenska) sv. Križa je imela samostane; v Pazinu (Istra), v Gorici (l. 1786. so morali zapustiti Sv. Goro, katero je vlada podrla in iti v Gorico v minoriški samostan), v Ljubljani, Novem mestu, Kamniku, v Nazaretu in Brežicah na Štajerskem. V Nazaretu so izvolili p. provincijala p. Antona Jevnikarja brez kustoza in defintorja.

Dne 13. oktobra istega leta je umrl p. Bernard Garzaroli iz Ljubljane, propovednik, učitelj bogoslovja, bivši gvardijan in novo-

meške gimnazije profesor in prefekt, star 45 let, redovno obleko je nosil 28 let.

Cesar Leopold II. je leta 1792. dovolil, da smejo prejemati v cerkvene redove.

L. 1792. so bili v imeniku novomeških hišnikov še: Langer, Kalčič, Grm, Luser, Papež, Kastelic, Zupančič, Brunner, Greiland, Kraus, Surz, Wolf in Žitnik. Nekateri potomci hišnikov leta 1792. so: Muthweis, Mohorčič, Seyfert, Kuschmann, Skola (p. Oton Skola misijonar pri Indijancih v Ameriki), Gregorič, Rizzoli, Rieff.

Leta 1793. dne 29. novembra je umrl pater Cecilijan Rieff, Novomeščan, izvrsten organist in več let neutrudljiv učitelj normalke, v starosti 49 let, v redu je bil 31 let.

Leta 1794. ponoči od 16. do 17. avgusta je pokončal požar šest hiš in tudi cerkvico sv. Katarine device in mučenke. V tej cerkvi so bili trije oltarji, namreč sv. Katarine, sv. Marije Magdalene in sv. Lucije. V spomin te cerkvice stoji še zdaj kip brezmadežne device Marije. (Vrhovec str. 36.)

Leta 1794. sta umrla: dne 24. januarja p. Mansvet Burger, Novomeščan, izvrsten propovednik in neutrudljiv delavec v Gospodovem vinogradu, star 51 let, v redu 34 let; 11. julija p. Agnel Geiselmann, brežiški družine, propovednik, bivši gvardijan, v 60. letu svoje starosti, v redu pa 44 let.

Prisiljeno vojno posojilo. Prvikrat se je posojilo zahtevalo leta 1794.; izogniti se mu ni mogel nihče, kdor je imel le nekoliko svojega. Za posojilo je dobil na svoje ime pisano potrdilo, katerega pa ni mogel prodati. Patent dne 13. januarja leta 1794. je obljubil, da se bodo potrdila po končani vojski zamenjala za obveznice. Vlada je pričakovala in naravnost pozivljala, da naj jej posojeni denar podarijo.

Posestniki zemljišč brez izjeme so dali toliko, kolikor je znašal njihov „gospodski davek“ od zemljišč. Kmetje so dali samo 30% svojega „kmečkega davka“. Hišni posestniki v mestu so dali polovico hišnega davka, tudi ako so bili davka oproščeni. Obrtniki, rokodelci in kapitalisti so dajali od čistega dohodka po 4% od 100—150 gl.; od 150—200 gl. po 6% itd., od 300 dalje po 12%. Duhovnike in uradnike so drugače obdavčili.

1794. je zapadel sneg dne 28. maja, ki je povzročil slabo letino in veliko draginjo. (P. Rafael Klemenčič program str. 24.)

1796. so dne 17. aprila otvorili fužine v Dvoru pri Soteski, v veliko korist mesta. (Program str. 24.)

1797. je uredila vlada vojno posojilo in prisilila vsakega za posojilo, od kogar je bilo le količjak izsiliti.

čaja nepretrgani dopoldanski pouk. Od srede, dne 19. t. m. dalje se bo poučevalo od 8. ure zjutraj do 12., oziroma do 1. ure popoldne. Zato pa odpade ves popoldanski pouk v obveznih predmetih. Med posameznimi urami bodo odmor po 10 in 15 minut, tako da pride na vsako učno uro le 50 minut. Popoldne pa bo mladina prosta, tako da ji ostane dovolj časa za domače učenje in za razvedrilo. Okrepčila (kruha i. dr.) naj si učenci z doma s seboj vzemó, zakaj pet ur brez prigrizka bo zlasti malim učencem težko zdržati. Kosilo bo treba večidel na 1. uro popoldne preložiti. Zato je želeli, da bi tukajšnja deška ljudska šola svoj pouk tudi tako uredila, da bi ne bilo treba njenim učencem popoldne v šolo zahajati.

Sklep prvega tečaja na tukajšnji gimnaziji bo v soboto, dne 15. februarja. Drugi tečaj se prične v sredo 19. t. m. ob 8. uri popoldne. V drugem tečaju se prične za višje gimnazijce tudi obvezni pouk iz srbohrvaščine, ki bo odslej poseben učni predmet. Naj bi se naša mladina z veseljem poprijela učenja tega našemu jeziku tako sorodnega jezika! V Jugoslaviji ne bo več prave meje med slovenščino in srbohrvaščino. Vsak Slovenec, ki bo hotel šteti za izobraženega, bo moral znati tudi srbohrvatsko, srbsko cirilico in poznati jugoslovansko slovstvo.

Umrli je v Novem mestu 6. svečana 1919 ob 2. uri popoldne, po daljšem bolehanju, previdena s sv. zakramenti, v častitljivi starosti 75 let, znana gospa Antonija Tuček, vdova Preatoni, rojena Koračin. Pokojna je bila občesposlovana gospa plemenitega značaja, izvrstna in postrežljiva gostilničarka ter modra in izkušena gospodinja, vseskozi marljiva in delavna kot čebelica. Bodi ohranjen blagi ranjki prijazen spomin! Zaostalim naše sožalje.

Žrtev vojne. Jetniški paznik gosp. Ljudvik Strobl v Novem mestu je bil takoj v začetku vojne odpoklican k vojakom. Kot poddesetnik se je podal na srbsko fronto, kjer je bil že 21. oktobra 1914 zadet od ročnih granat v nogo, roko, hrbet in prsa. Težko ranjenega so ga prepeljali iz bolnice v Budimpešti v tukajšnjo cesarice Elizabete bolnico, v kateri se je zdravil tri mesece, toda popolnoma pozdraviti se ni več zamogel. Tedaj je bil zaradi neozdravljenja superarbitriran in odpuščen kot invalid. Bolehal je ves čas in zadnjih 14 mesecev je popolnoma onemogel. V soboto 8. svečana 1919 pa je rešila hrabrega vojščaka smrt vsega trpljenja in vseh bolečin v najlepši dobi 41. let. — Blagopokojni, ki je prenašal svojo bridko usodo potrpežljivo in udano v božjo Previdnost, je bil najboljši soprog, skrben oče, vester v svojem poklicu, blag značaj, drag prijatelj, izvrsten pevec ter sploh vsepovsod mož na svojem mestu. Rajnik je bil okoli sedem let član frančiškanskega pevskega zbora, ki obstoji iz udov društva rokodelskih pomočnikov in drugih za božjo čast vnetih mož. Zato so se tovariši pevci korporativno udeležili njegovega pogreba in mu zapeli dve priljubljeni žalostinki „Blagor mu“ in „Človek glej“. Petje je bilo, lahko rečemo, zelo lepo in ganljivo. Sodelovalo je tudi šest č. oo. frančiškanov, za kar jim gre posebna zahvala. Tako so se poslovili od svojega dragega pevca-tovariša, ki je poveličeval s svojim prijetnim basom Trojedinega, dokler je mogel. Upamo, da zdaj to nadaljuje nad zvezdami. Naj bi našel pokojni obilo posnemovalcev, da bi se zbor ne zmanjšal, ampak raste in se izpopolnjeval pod novim pevovodjem. Svoj čas se je tudi odlikoval pri predstavah in igrav v rokodelskem domu. Pogreb je bil 10. svečana ob lepi udeležbi pogrebcev višjih in nižjih stanov. Večni mir njegovi duši. Neutolažljivo soprogo in dva nepretrgana otročiča, mater ter vse sorodnike naj potolaži Bog.

V prerani grob smo položili v sredo 12. svečana g. Ivana Eršte-ta iz Novega mesta, bivšega rez. poročnika 7. lovskega bat., star 23 let. Umrli je udan v božjo voljo dne 10. svečana 1919 po daljši bolezni, katere kal si je prinesel seboj kot usodepoln spomin iz različnih vojnih front. Tako ginevajo še ostali naši dobri mladeniči doma na krutih vojnih posledicah. Naj živa mlad junak rajsko veselje! Žalujemo zaostalim naše odkritosrčno sočutje.

Namesto venca na grob g. Riharda Dolénca so darovali gg. poduradniki šole na Grmu 40 kron za slepe vojake. Najlepša hvala!

Kmetijski tečaj za invalide. V splošno kmetijski tečaj na kmetijski šoli v Št. Jurju ob južni železnici na Štajerskem se sprejme še 8 invalidov iz Štajerske. Ta tečaj ima pomen zlasti za tiste, ki hočejo prevzeti kmetije, pa imajo o kmetijstvu že z doma izvestne pojme. Stroške zanje plača komisija za preskrbo vračajočih se vojakov. Prijavit se je treba najpozneje do dne 20. t. m. pri ravnateljstvu kmetijske šole v Št. Jurju ob južni železnici. Pismenim prijavam naj priloži prilože nastopne izkaze o invalidnosti kot bivši vojaki in o sedanjem zdravstvenem stanju, o premoženjskih in družinskih razmerah, o domovinski pristojnosti, o poklicu pred vojno in o splošni izobrazbi. — V viničarski in sadjarski tečaj, ki se prične še ta mesec na kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu, se sprejme še 7 invalidov, ki imajo zdrave oči in roke in znajo dobro brati in pisati. Tečaj bo trajal do jeseni. Prijave naj se pošiljajo ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu. Stroške za obiskovalce teh tečajev plača komisija za preskrbo vračajočih se vojakov. Obiskovalci dobe 1 K priboljška na dan. Župni in občinski uradi, kmetijske podružnice in zadrage naj invalide opozore na te tečaje.

Darila za oslepele vojake. Ker je prevzelo poverjenstvo za socialno skrbstvo vse agende glede oslepelih vojakov, naj se darila za oslepele vojake, ki so se oddajala prvotno deželni odboru in nazadnje komisiji za začasno vodstvo in likvidacijo deželne uprave, v bodoče pošiljajo na naslov deželne vlade za Slovenijo, oddelek za socialno skrbstvo.

Ivan Štefe umrl. Dne 6. februarja ob 10. uri zvečer so našli znanega časnikarja Ivana Štefeta obešenega nad oknom v njegovem stanovanju v Ljubljani na Miklošičevi cesti. Počakal je trenutka, ko je bil v svojem stanovanju brez prič, napisal je nekaj pisem svojim znancem in si je potem žalostno končal življenje. Štefe je bil zadnje čase duševno bolešno potr. Pogreb je bil v soboto 8. svečana ob 3. uri na pokopališče k sv. Križu. Bodi mu Bog milostljiv!

Razpis natečaja. Poštno in brzojavno ravnateljstvo SHS za slovensko ozemlje vabi s tem poštene narodne tvrdke, da se za sedaj potegujejo za sledeča dela: a) kovaška dela (popravljanje in izdelovanje vozov), b) kolarska dela, c) izdelovanje pečatnikov, d) urarska dela (popravljanje stenskih uradnih ur), e) sedlarska dela (popravljanje torb za pismonoše). K točkama a) in b) omenjamo, da se more potegovati za vsa taka dela tudi ena sama tvrdka. — Natančnejša pojasnila se dobivajo v uradnih urah od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldne in od 4. do 6. ure zvečer pri poštnem in brzojavnem ravnateljstvu v Ljubljani in sicer pri referentu za ekonomične zadeve poštnem komisarju dr. Janžekoviču.

Slike „Bled“ in „Belopeško jezero“, slikal g. profesor Germ, se dobijo v krasni izpeljavi v prodajalni J. Krajec nasl. v Novem mestu. Cena eni sliki 10 kron brez poštne.

Raznotero.

Žalostni pojavi sedanjih dni. Peljal sem se neko nedeljo z večernim vlakom iz Ljubljane na Dolenjsko. Stopim v voz 3. razreda; okna so bila polovico zadelana z deščicami, polovico pa so bile razbite šipe. Mrzel zrak sili v vagon od vseh strani. Ogledam si še tri vagona in vidim ravnoisto. Povsod grozen mraz, saj se tudi ni nič kurilo! Vlak se je ustavil na dolenjskem kolodvoru v Ljubljani. Tam se je navalila množica ljudstva na vlak, tako, da so bili naenkrat vsi vagoni natlačeno polni. V vagon, kjer sem sedel jaz, je stopilo kakih 16 fantov, močno navdušenih, vpijočih in razgrajajočih, kakor — divjaki. Drugi sopotniki so se kar tišali vsak v svoj kot, iz strahu in še več od sramu! Ti fantje, od 18 do 24 let stari, večinoma prejšnji vojaki in kmečki sinovi, so kazali svojo svobodno jugoslovansko omiko na prav surov način. Peli so kar mogoče grde in nesramne pesmi; navzočim ženam in dekletom so deloma kar dejansko nagajali s svojimi neslanostmi po svoji izprijeni navadi. Če jih je navzoč železničar z lepo besedo opozoril na njihovo nedostojno in nečloveško obnašanje, potem je še-le prav izbruhnila njihova moralna propalost. Na tisočkrat je bilo slišati pridušanje, preklinjanje Boga, Matere božje in marsikaj gorostasnega. Preklinjali so Jugoslavijo, novo vlado itd. — Mislil sem, zares vboga Jugoslavija, če imaš takšne ničvredne državljane, take fante in take — vojake! — Prav oddahnili smo se, ko je ta divja tolpa pijanih fantov izstopila v Šmarju. Sram jih bodi!

Volitve poslancev S. L. S. v pokrajinsko veče. Izvoljeni so bili v črnomaljskem okraju Janez Bohte, posestnik v Zastavi, za namestnika Martin Cesar, posestnik v Radovici; v kamniškem okraju Janez Bergant, posestnik iz Hrašč, za namestnika Franc Cerar, posestnik v Domžalah; v kočevskem okraju bivši deželni poslanec Karol Škulj, za namestnika Ant. Škulj, posestnik z Grič; v kranjskem okraju Ivan Brodar, posestnik v Hrastju, za namestnika Avg. Sušnik, posestnik iz Škofje Loke; v krškem okraju bivši dež. in drž. poslanec Janez Hladnik, za namestnika Franc Kobal, posestnik v Gabrijelih; v litjskem okraju Gale, posestnik na Trebeljevem, za namestnika Konrad Texter, župnik v Višnji gori; v ljubljanski okolici Josip Brenčič, posestnik na Vrhniki, za namestnika Janko Babnik, posestnik v Rožni dolini; v logaškem okraju L. Lnžar, posestnik v Novi vasi, namestnik še ni določen; v novomeškem okraju Ant. Avsec, posestnik v Gotni vasi, za namestnika Anton Špendal, župan v Mirni peči; v radovljskem okraju Ivan Finžgar, župan na Breznici, za namest. Franc Bertonec, delavec na Jesenicah; v Ljubljani Iv. Šerjak, trgovec, za namest. Iv. Gostinčar, stavec v Ljubljani. Poleg tega je zaupni shod S. L. S. volil 8 zastopnikov in ti so: dr. Brejc, predsednik deželne vlade za Slovenijo, dr. Golja, vodja okrajnega glavarstva za ljubljansko okolico, Franc Silvester, nadučitelj v Boh. Bistrici, prelat And. Kalan, poverjenik za poljedelstvo, Franc Krivec, delavec na Jesenicah, profesor Remec, stavbeni mojster Ivan Ogrin in advokat dr. Jerič.

Gorica slovenska. Dne 2. februarja je bilo v Belgradu veliko zborovanje, na katerem je srbsko ljudstvo zahtevalo, da morajo Trst, Gorica, Istra, Reka in Dalmacija pripadati kraljestvu SHS. Sprejeto resolucijo so poslali mirovni konferenci v Pariz, predsedniku Wilsonu in našim delegatom.

Španska bolezen hujša od vojske. Šest milijonov ljudi je pobrala španska bolezen, ki je začela najprvo na Španskem in ima tudi od tega svoje ime. Petkrat toliko žrtev tedaj, kot svetovna vojska. Seveda po tem računu: V štirih in pol

letih vojne je pobrala vojna dvajset milijonov ljudi, a španska bolezen bi jih pa bila pobrala v tem času 100 milijonov. V mestu Onatono v Ameriki je umrlo 5000 ljudi in 108 zdravnikov. V Barceloni so pokopali nekatere dni do 1200 ljudi.

Ukradene gosli. Virtuozu profesorju Hubermannu so ukradene gosli, s katerimi je obhajal mnoge triumphe. Odnešene so mu bile iz njegove sobe v hotelu „Imperial“ na Dunaju s škatljo vred. Gosli so bile vredne več stotisoč kron. Dan pred tatvino je prišel v hotel „Imperial“ mlad častnik, oblečen v kožuhasto ulanko, in vprašal po profesorju Hubermannu. Ta je bil doma, pa se je ravno preoblečel in ker se mu je zelo mudilo, je vprašal, če je kaka nujna zadeva. Ker pa je oficir zanikal, je dejal virtuoza, naj pride enkrat pozneje, nakar je oficir z globokim poklonom odšel. Na dan tatvine so videli istega oficirja, kako je po cele ure postopal po hotelu in se sukal posebno okrog Hubermannove sobe. Ko ga je sobarica vprašala, kaj hoče, je dejal, da želi govoriti s Hubermannom, a tega ni bilo doma. Neki tujec je celo dal pojasnilo, da bo prišel Hubermann čez deset minut. Po tem obnašanju se je zdelo sobarici, da mora biti ta človek dobro znan z virtuoza in se ni prav nič čudila, ko ga je videla, da je prišel s Hubermannovo škatljo za gosli po stopnjicah in odšel. Ko pa se je hotel virtuoza zvečer vaditi na gosli, je videl, da so izginile. Kdor bi jih našel, dobi 10.000 kron nagrade. Morda je tat izvedel šele iz časopisja, koliko so gosli vredne. Najbolje, da jih sam prinese nazaj. — Kakor poročajo listi, so našli dragocene Hubermannove gosli. Tatu, poročnika Josipa Hoffmanna, pa so zaprli.

Cesarja Viljema bodo pregnali v nizozemsko Indijo. Vsa njegova posestva bodo zaplenili. Če bo le resnica, ker listi vsak dan poročajo nove kazni za Viljema, a on še vedno sedi trdno na svojem sedanjem sedežu ter sprejema celo na tisočere udanostnih pismenih izjav svojih nemških podanikov. — Princ Avgust Viljem, sin cesarja Viljema, je pa stopil v neko tovarno za avtomobile. Ta dečko gotovo računa na boljšo prihodnost, da bo dosegel na tej poti svoj cilj. Takšne mogotce je treba v pravem času onemogočiti, ker bodo sicer postali zopet mogočni in brezobzirni maščevalci.

Doneski k vremenoslovju

(2)

Bele Krajine.

J. Šašelj.

VI. Kakšno vreme smo imeli v Beli Krajini, zlasti v adleški župniji, v zadnjih 10 letih v posameznih mesecih.

V maju je bila prva tretjina meseca prav grda in neprijazna. Od 1. do 6. smo imeli prav grdo, mrzlo in moko vreme, ko je skoraj vse dni deževalo, več ali manje, po dnevu in po noči. Držala je ves čas burja, zato pa smo imeli po jutrih samo po 5 do 7 C topline. Na Gorjancih je zapal v teh dneh večkrat sneg, včasih prav nizko. Po tem pa smo imeli od 7. nadalje sicer solnno vreme, a prav hladno, ker je vlekla burja, pa smo imeli 8. zjutraj samo 3 C topline. 9. zjutraj pa je bil mraz, ki je naredil precej škode. Posmodil je fižol, ki je bil dobro velik in po nekod tudi že nakaljen in okopan. Ravno tako tudi trtje po nizkih legah v Mali Plešivici in orehe ob cestah. Še bolj kakor pri nas pa se je poznal mraz v Tribučah, ki imajo nižjo lego. Tam je uničil mraz prav ves fižol in vse orehe, pa tudi hrastje, posebno mlaje hraste, in po Guščiku, ki je bilo viditi, kakor bi bilo poparjeno. Druga in zadnja tretjina meseca pa je bila prav lepa in nenavadno gorka. Večkrat smo imeli celo hudo vročino. Tako smo imeli naprimer 17. popoldne ob 1. v senci 25 C, na solncu pa 39 C. 24. pa 25 C in na solncu celo 51 C. Proti koncu meseca smo imeli pa zopet že sušo, ker vsled burje ni deževalo, kar se je poznalo posebno na travah, ki

so bile redke. Ves mesec je bil pa tudi prav miren, brez grmenja, neviht in viharjev. Vsled velike toplote je trta izredno poglajala, da so bile mladice koncem meseca dolge že blizu 1 metra, amerik. podlaga pa je že cvetela. 30. in 31. na binkoštno nedeljo in pondeljek pa je dež dobro namočil.

Meseca junija smo imeli, zlasti v drugi polovici, precej občutljivo sušo, ki se je poznala posebno še na travah, ki so bile slabe. Šele v noči od 26. do 27. in dne 27. je dež dobro namočil, če tudi ne zadosti. Ker je držala vedno burja, so bile tudi noči in jutra prav hladna, da smo imeli po jutrih včasih samo po 11 do 12 C toplote. Ljudem je zmanjkalo vode po kalih, da so jo morali voziti iz Kulpe.

V juliju je bila prva polovica prav mokra in po večini tudi hladna. Deževalo je mnogokrat, parkrat smo imeli tudi hude nalive. Vsled hladnega vremena je trta v tem času precej zaostala v rasti. V drugi polovici nasprotno pa smo imeli prav hudo vročino in precej suše.

V avgustu smo imeli prve tri dni še hudo sušo in vročino. 2. je kazal toplomer v senci popoldne 29 C, a na solncu 51 C vročine. Suša se je poznala na vsi letini. 4. pa smo dobili izdaten dež, da so mogli ljudje orati in repo sejati.

Septembra 7. zjutraj ob 6. uri smo imeli samo 8 C toplote, nasprotno pa smo imeli od 9. do 11. izredno vročino, da je kazal toplomer 11. ob 1. popoldne v senci 28 C, a na solncu celo 54 C.

Meseca oktobra smo imeli navadno vreme.

Novembra smo dobili dne 5. prvi mraz. Do tega dne je bil po drevju in trtah še skoraj ves list. V noči od 18. do 19. je prvič snežilo. Ker je pa preje hudo deževalo, je sneg kmalo izginil. Potem pa je večkrat snežilo in je nastopila zima, da smo imeli 27. zjutraj že 6 C zime.

December pa je bil izredno lep in ugoden, da so ljudje skoraj ves mesec delali zunaj. Prvih 8 dni smo imeli prav lepo in gorko vreme, brez snega. Toplomer je kazal večinoma po 12 C toplote. Bilo je lepo, kakor v spomladi. Vsled ugodnega vremena je začel zeleneti kovačnik (*Ionocera caprifolium*), tudi leskovina je imela že napeto popje. 9. pa je deževalo in snežilo, a sneg je že drugi dan izginil. Od 12. do 14. je obilo deževalo, in zatem je bilo nekaj dni precej hladno, a potem pa zopet toplo in južno vreme z dežjem. 23. je kazal toplomer v senci 14 C, 24. pa zopet v senci 14, a na solncu pa opoldne celo 25 C. Bil je izredno lep in topel dan. Ravno tako tudi 25., na Božič, ko smo imeli v senci 15 C, a na solncu celo 30 C toplote. Bil je najkрасnejši spomladni dan. Ljudje so prihajali ta dan v cerkev vsi letno oblečeni. Tudi potem smo imeli do konca meseca večinoma lepo in suho vreme, brez snega.

Steklo se dobi pri Matko Maloviču, mizarju v Novem mestu, in se vpostavlja v okvirje (okna). Ob enem se priporoča za naročila mizarske stroke vseh del.

Kdor želi kupiti

harmonij, pripraven za izobraževalna in perva društva, za 200 kron, in okrog 50 še novih ovratnikov št. 43 in 44, komad po 1 kroni, naj pride v uredništvo Dol. Novic.

Za krojača-samca

iščem v Novem mestu ali Kandiji stanovanje. — Ponudbe sprejema upravništvo tega lista.

Naznanilo in vabilo.

Vljudno naznanjam, da bo na pustno nedeljo 2. marca 1919 v prid revnim srbskim otrokom JUGOSLOVANSKA VESELICA s srečolovom in šaljivo pošto. — Začetek ob 3. uri popoldne. Vsi Jugoslovani od blizu in daleč so prisrčno povabljeni.

Odličnim spoštovanjem gostilničar

Franc Florijančič

v Št. Petru pri Novem mestu.

Izdajatelj in založnik J. Krcjec nasl.

Razvedrilo.

Najbolje. Sosed: „Kako je z vašim možem, odkar se je dal vpokojiti?“ — Gospa: „Oh, o tem ni da bi človek govoril! Ne sliši nič, ne vidi nič, hoditi ne more... Najbolje bi bilo, da bi bil ostal še par let v službi!“

Kakor otroci. Polkovnik: „Gospod stotnik, vi morate svoje vojake bolj strogo držati. V vaseh, koder so nastanjeni, se ljudje pritožujejo čez-nje!“ — Stotnik: „Ah, moji ljudje so kakor otroci!“ — Polkovnik: „Kako to mislite?“ — Stotnik: „No, so sicer zelo poklevni in ubogljivi, toda — kar vidijo, hočejo imeti!“

Tako ali tako. V zakonu je razloček, če je jezen mož ali pa žena. Če je on jezen, si sam lase puli, če je pa ona jezna, mu jih pa ona. Ob lase mora mož priti — tako ali tako.

V bolnišnici. Bolnik: „Gospod doktor, povejte mi po pravici, ali je operacija res brez bolečin?“ — Zdravnik: „Za bolnika je, ne pa za nas zdravnike; kajti mi smo vselej zelo vznemirjeni.“ — Bolnik: „Zakaj pa?“ — Zdravnik: „Zato, ker se v sto slučajih komaj ena operacija posreči!“

Posebno sorodstvo. Tujec: „Kdo je bil oni lepi mož, ki ste snoči tako živahno z njim govorili?“ — Gospodična: „Moj brat-dvojčič.“ — Tujec: „Čudno, pa mu niste nič podobni.“ — Gospodična: „Sva pač le po pol-dvojčka.“

Važen vzrok. „Kaj vidim! Vi gospa se učite plavati in potapljati?“ — Gospa: „Ja, jaz grem letošnje poletje s svojimi hčerami v morske kopeli. Tam se lahko primeri, da se katera v vodi zaroči, — in jaz bi bila rada takoj pri rokah!“

Iz otročjih ust. Pepček: „Teta, le kmalu spet pridi!“ — Teta: „Ali me imaš tako rad?“ — Pepček: „Rad ne, ampak če ti prideš, dobim od papa vselej potice.“ — Teta: „Pa si se tako grdo obnašal proti meni!“ — Pepček: „Saj ravno zato dobim potice!“

V lekarni. Gospa: „Ali imate kak dober pomoček zoper podgane?“ — Lekarnar: „Imam in ga vam prav posebno priporočam — je dober, zanesljiv in redilen!“

Zadostuje. „Ali je tvoja nevesta že polnoletna?“ — Lahkoživček: „Žalibog, že dvakrat!“

Nekdo v Novem mestu bi zamenjal nove moške čevlje za čebelin strd (med).
Naslov pove upravništvo Dol. Novic.

Pes dober čuvaj pasme ovčjak - tudi za lovca - se proda v Šmihelu št. 35 pri Novem mestu.

Naznanilo in priporočilo.

Podpisani vljudno naznanjam, da sem se nastanil s svojo sedlarsko obrtjo v Novem mestu na Florjanskem trgu, v hiši g. Seidla, kjer je bil poprej sedlar Valentinčič ter bom točno, solidno in po zmernih cenah izvrševal vsakovrstna v mojo stroko spadajoča dela in popravila. Priporočujem se slavnemu občinstvu iz mesta in okolice v blagohotna obilna naročila.

Odličnim spoštovanjem

Janko Filec, sedlarski mojster.

Po najvišji dnevni ceni kupujem v vsaki množini:
konjske repe, grivo, kravje repe, ščetine in kozjo dlako.

Jos. Knific,

tovarna za žimo - Stražišče pri Kranji.

Hud pes

(bernhardinec) - posebno dober za ljudi, kateri so na samoti, ali mesarje - je naprodaj v Šmihelu št. 35 pri Novem mestu.

Izjavljam, da meni ni znano, da bi bil g. Jos. Matko v kaki zvezi z ono neužitno mastjo mestne aprovizacije, o kateri se je razpravljalo na sestanku 31. grudnia 1918 v gostilni Košakovi. Po mojem mnenju je bila trditve navzočih neutemeljena, naj se, mu torej ne krati dobrega imena.

Novo mesto, 11. svečana 1919. Matko Malovič.

KORENJE

večja množina - na prodaj pri Fr. Knafele, Šmihel št. 35 pri Novem mestu.

Dne 1. marca 1919 se bode oddal v najem za štiri leta

mlin v Praprečah pri Žužemberku.

Najemninska dražba bo dne 23. februarja ob 3. uri popoldne na lici mesta. Oddal se bo po prevdanku gozdnega urada, kateremu se zamorejo tudi pismene najemninske ponudbe oddati. — Pogoji so na upogled. Knez Auerspergov gozdni urad v Soteski pošta Straža. Kranjsko.

Kožuh

nov, za voznike jako primeren, kakor tudi več sodčkov od 50 litrov naprej, in pletenih steklenic (flaškonov) od 20 litrov naprej, se zamenja za slanino, ali pa proda v Kandiji št. 29.

Čokolada, čaj, kava, prav dober kavni nadomestek, cikorija, izboren esenc za čaj - nadkriljuje vse do sedanje - samo dve žlici v čašo tople vode napravi najboljši čaj z rumom; sukanec, svila, drete, toaletno milo, trpežni čevlji, usnje, blago za ženske in moške obleke, platno, rjuhe in drugo - se ceno prodaja v skladišču Balkan, v prostorih mlekarske Zveze, 1. nadstropje, Alojzij Olifčič v Ljubljani.

Zahvala.

Za vse mnogobrojne izraze iskrenega sočutja ob prebitki izgubi našega predragega soproga, očeta in tasta, gospoda

Riharda Dolénca

vodje kmetijske šole v pok. itd.

izrekamo vsem svojo najpristranejšo zahvalo. Posebno se še zahvaljujemo mil. g. proštu dr. Elbertu, prečastiti duhovščini in gg. Usmiljenim bratom, veleslavni likvidacijski komisiji deželne uprave, zastopane po g. ravnatelju Rohrmannu, učiteljskemu zboru in uslužbencem deželne kmetijske šole na Grmu, cenjenemu uradništvu in meščanstvu, zastopu občine Šmihel-Stopiče in vsem prijateljem in znancem, ki so blagega rajnega spremili k zadnjemu počitku.

Novo mesto, dne 10. svečana 1919.

Žalujoci ostali.

Zahvala.

Za dokaze srčnega sočutja povodom dolgotrajne bolezni in smrti našega nenadomestljivega soproga, očeta, sina, brata, svaka in strica, gospoda

LJUDVIKA STROBL

jetniškega paznika

izrekam svojo najpristranejšo zahvalo. Osobito se prav toplo zahvaljujem č. g. vikarju Žerjavu za pogoste obiske pokojnika ob času bolezni in posebno za tolažbo ob smrtni uri, gospodom zdravnikom za ljubeznivo pomoč v njegovem trpljenju, g. županu Rosmannu za večkratno dobrohotno naklonjenost, cenjenim gospod: Pickovi, restavraterki Koširjevi, trgovki Oblakovi in drugim plemenitim dobrotnicam, ki so z večjimi in manjšimi podporami olajšali bridko usodo meni in mojemu trpečemu soprogu ter vsem prijateljem in tovarišem, ki so požrtvovalno obiskovali bolnika, in posebno še dobrim sosedom, ki so nam stali ves čas na strani s svojo vsestransko postrežljivostjo.

Nadalje bodi moja iskrena zahvala č. kapiteljski duhovščini, oo. frančiškonom, njegovim gg. stanovskim kolegom, ki so radevolje nosili krsto ter prav častno spremili spreved, gg. pevcem za ganljivi žalostinki doma in ob grobu, kakor tudi predsedniku okrožnega sodišča g. Zmavcu, drugim gg. višjim in nižjim uradnikom ter sploh vsem udeležencem pogreba, sorodnikom, prijateljem in znancem.

Naj bo tem in vsem, ki so z mnogobrojno udeležbo pri pogrebu počastili spomin nepozabnega rajnega ali nas v teh težkih dneh na katerikoli način tolažili, Vsemogočni večni plačnik.

Novo mesto, 12. svečana 1919.

Ivana Strobl roj. Tekauc, soproga.

Št. 846.

Razglas.

Jugoslovanska tovarna za milo v Spodnji Šiški ima večjo množino milnega blaga. To blago se bo oddajalo poslej franco tovarna po naslednjih temeljnih, ozir. nadrobnih cenah:

20%	pralno milo v kosih po 100 g, komad po	—	K 40 v,
30	" " " " " " 100 " " " " " " " "	—	" 60 "
30	" " " " " " 200 " " " " " " " "	1	" 20 "
38—40	toiletno " " " " " 100 " " " " " " " "	2	" 50 "
66	milno za britje v kosih po 50 " " " " " " " "	2	" — "
10	milni prašek " " " " " " " " " " " " " "	kg po	2 " 50 "

Pri naročbah istega milnega blaga v celih zabojih se dovoljuje znaten popust in se v tem slučaju oddajajo milni izdelki franco tovarna po naslednjih cenah:

20%	pralno milo v kosih po 100 g, komad po	—	K 30 v,
30	" " " " " " 100 " " " " " " " "	—	" 45 "
30	" " " " " " 200 " " " " " " " "	—	" 90 "
38—40	toiletno " " " " " 100 " " " " " " " "	1	" 80 "
66	milno za britje v kosih po 50 " " " " " " " "	1	" 40 "
10	milni prašek " " " " " " " " " " " " " "	kg po	2 " — "

Blago se mora plačati naprej, ker se razpošilja sicer le proti povzetju.

Naročila je nasloviti na Jugoslovansko tovarno za milo v Spodnji Šiški.

V LJUBLJANI, dne 20. januarja 1919.

Poverjenik za javna dela in obrt:

Inž. V. Remec, l. r.

Tisk J. Krajec nasl.

Odgovorni urednik Urban Horvat.